

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1471

Vragen van het lid **Groothuizen** (D66) aan de Minister voor Rechtsbescherming over *het bericht dat het kinderspel is om bedrijven lam te leggen met beslag* (ingezonden 18 december 2018).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming) (ontvangen 7 februari 2019). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1202 en Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1360.

Vraag 1

Kent u het bericht «Bedrijven lamleggen met beslag is kinderspel»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u voor de jaren 2016 en 2017 aangeven in hoeveel gevallen er conservatoir beslag is gelegd bij bedrijven of organisaties met als gevolg dat die bedrijven of organisaties werden belemmerd deel te nemen aan het economisch verkeer? In hoeveel van die gevallen is het beslag uiteindelijk opgeheven in een opheffingskortgeding? In hoeveel van die gevallen is het beslag door de rechter uiteindelijk opgeheven, omdat de vordering in de bodemprocedure is afgewezen?

Antwoord 2

Uit navraag bij de Raad voor de rechtspraak is gebleken dat er in 2016 door de voorzieningenrechter 6087 keer is beslist op een verzoek om verlof tot het leggen van conservatoir beslag. In 2017 was dit 5646 keer. Deze cijfers zien op alle beslissingen, dus zowel op toewijzingen als op afwijzingen. Uit de systemen van de rechtspraak kan niet worden afgeleid in hoeveel gevallen de verweerder een rechtspersoon en in hoeveel gevallen deze een natuurlijk persoon is. Bovendien wil de verlening van een verlof niet zeggen dat er daadwerkelijk beslag is gelegd. Het is aan de schuldeiser om de beslissing van de rechter vervolgens ten uitvoer te laten leggen.

In 2016 zijn 401 kortgedingen geweest over de opheffing van een conservatoir beslag. In 2017 waren dit er 427. Ook hiervoor geldt dat uit de systemen van de rechtspraak niet kan worden afgeleid hoe vaak de verweerder een

¹ <https://www.ftm.nl/artikelen/met-beslag-lam-leggen-kinderspel?share=1>

bedrijf of organisatie is. Er zijn geen cijfers bekend over het aantal gevallen waarin het beslag is opgeheven in kortgeding. Evenmin wordt geregistreerd in hoeveel gevallen het beslag door de rechter is opgeheven omdat de vordering in de bodemprocedure is afgewezen.

Vraag 3, 5

Hoe oordeelt u over de positie van de beslaglegger ten opzichte van de beslagene? Kunt u in uw antwoord specifiek ingaan op de bewijslastverdeling tussen beide partijen, het opheffingskortgeding en de vaak lange duur van die kortgedingprocedure?

Hoe duidt u het feit dat de schuldenaar in de regel niet wordt gehoord bij een aanvraag van een schuldeiser voor een beslag (beslagrekest)?

Antwoord 3, 5

Een schuldeiser kan een juridische procedure beginnen om een executoriale titel te verkrijgen. Deze titel kan hij vervolgens ten uitvoer laten leggen om zijn vordering betaald te krijgen. De schuldeiser kan ervoor kiezen om, voordat hij de juridische procedure begint, conservatoir beslag te laten leggen op bepaalde vermogensbestanddelen van de schuldenaar. Denk hierbij aan een conservatoir beslag op de bankrekening, het loon of de woning van de schuldenaar. Het doel van dit beslag is het veiligstellen van het vermogensbestanddeel, zodat de schuldenaar het niet kan verduisteren. Heeft de schuldeiser vervolgens een rechterlijke uitspraak, dan is er nog steeds vermogen waarop hij zich kan verhalen.

Voor het leggen van conservatoir beslag is verlot van de voorzieningenrechter vereist (zie artikel 700 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv)). De schuldeiser dient een verzoekschrift in waarin de vordering op de schuldenaar en de grondslag daarvan gemotiveerd zijn omschreven en waarin ook de tegen de vordering door de schuldenaar aangevoerde verweren moeten worden vermeld. Ook moet de schuldeiser motiveren waarom het beslag nodig is, waarom is gekozen voor beslag op dat specifieke goed en waarom niet op een minder bezwarende manier beslag gelegd kan worden (bijvoorbeeld beslag op een roerende zaak in plaats van derdenbeslag onder de bank). De bewijslast ligt in dit geval dus bij de schuldeiser. Als de schuldeiser zich niet aan deze informatieverplichting houdt, zal dit ertoe leiden dat het verzoek wordt afgewezen (zie bijvoorbeeld Rechtbank Noord-Holland, ECLI:NL:RBNHO:2018:910).

De voorzieningenrechter beslist op het verzoek na een summier onderzoek, in de regel zonder de schuldenaar te hebben gehoord. Weliswaar mag de voorzieningenrechter de schuldenaar oproepen om te worden gehoord (zie artikel 279, lid 1, Rv), maar dit doet hij doorgaans niet, omdat dan de kans bestaat dat het goed wordt verduisterd. Door het horen weet de schuldenaar immers dat er beslag kan worden gelegd en zal hij deze goederen misschien nog snel proberen te verplaatsen of de gelden overboeken. Een beslag zal dan geen doel treffen en nutteloos zijn. Een uitzondering geldt bijvoorbeeld als de schuldeiser beslag wil leggen op vermogensrechten van een bank. De bank moet dan in de gelegenheid worden gesteld om te worden gehoord (zie artikel 700, lid 4, Rv), aangezien een beslag het gehele betalingsverkeer in gevaar kan brengen.

Is het verlot verleend, dan kan de schuldeiser conservatoir beslag leggen. Is beslag gelegd, dan moet de schuldeiser binnen een door de voorzieningenrechter te bepalen termijn (standaard is dit acht dagen) de bodemprocedure starten over de vordering waarvoor het beslag is gelegd. Hiermee wordt gewaarborgd dat het beslag niet eindeloos blijft liggen. De beslagene kan om de opheffing van het beslag vragen aan de voorzieningenrechter die het beslagverlot heeft verleend (zie artikel 705 Rv). De voorzieningenrechter zal het beslag opheffen als het bijvoorbeeld blijkt te gaan om een ondeugdelijke vordering of het beslag onnodig blijkt, bijvoorbeeld omdat na het leggen van het beslag al op een andere manier voldoende zekerheid is gesteld voor de betaling van de vordering (zie bijvoorbeeld Rechtbank Overijssel, ECLI:NL:R-BOVE:2016:1074). Een opheffingskortgeding duurde volgens cijfers van de Raad voor de rechtspraak in 2017 gemiddeld 36 dagen.

Uit het voorgaande blijkt dat in de wet voor zowel de beslaglegger als de beslagene waarborgen zijn opgenomen. Zo is voor de beslaglegger van belang dat de voorzieningenrechter snel kan beslissen of er beslag gelegd mag worden. Als het beslag eenmaal gelegd is, kan de beslagene de

voorzieningenrechter vragen om het beslag weer op te heffen. Bovendien kan de beslaglegger door de voorzieningenrechter worden veroordeeld tot vergoeding van de schade die de beslagene heeft opgelopen door een onterecht gelegd beslag.

Vraag 4

Hoe beoordeelt u het gebruik van conservatoir beslag als pressiemiddel, teneinde de schuldenaar tot betaling of levering te dwingen?

Antwoord 4

Conservatoir beslag mag niet louter als pressiemiddel worden gebruikt. Dit is nu al zo op grond van de wet en is ook een van de uitgangspunten van de aanstaande herziening van het beslag- en executierecht. Het wetsvoorstel dat dit regelt is aangekondigd in de brief inzake de brede schuldenaanpak van 22 mei 2018 (zie Kamerstukken II, 24 515, nr. 431, blz. 9). Op dit moment is het wetsvoorstel bij de Afdeling advisering van de Raad van State aanhangig voor advies.

Vraag 6

Klopt het, dat de richtlijn voor een rechter te beoordelen of een beslagrekest voldoende onderbouwd is slechts negen minuten is? Klopt het voorts dat de voorbereidingstijd door een griffiemedewerker daarbij 28 minuten is? Zo nee, wat zijn die tijden dan wel? Kunt u in uw antwoord ingaan op de vraag of u die richtlijnen representatief acht voor een zorgvuldige beoordeling van een beslagrekest?

Antwoord 6

Navraag bij de Raad voor rechtspraak leert dat er geen normtijden of richtlijnen bestaan voor de tijd die nodig is voor het beoordelen van een beslagrekest door een rechter of griffier. Die tijden kan de Raad voor de rechtspraak dan ook niet verstrekken. Wel kent zij gemiddelde behandelzeiten over heel Nederland. De Raad voor de rechtspraak heeft aangegeven dat de tijd per zaak kan verschillen. Soms zijn het korte verzoeken en soms zijn het meer lijvige verzoeken. Daar wordt altijd de tijd voor genomen en zorgvuldig naar gekeken. De vraag of genoemde tijden representatief zijn voor een goede beoordeling is daarmee niet aan de orde.

Vraag 7

Deelt u de mening dat de beschikbaarheid van meer informatie van de zijde van de beslagene kan leiden tot een minder eenzijdige beoordeling en een betere werking van de waarborgaspecten voor de beslagene bij verloffverlening? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Zoals ik in het antwoord op vraag 3 al heb toegelicht, moet de schuldeiser zijn verzoek tot beslaglegging motiveren en moet hij daarin ook melding maken van de door de schuldenaar tegen de vordering aan te voeren verweren en de gronden daarvoor. De beslagsyllabus van het Landelijk overleg Vakinhoud Civiel, Kanton en Toezicht van de rechtbanken vult deze informatieplicht nader in. Afhankelijk van de soort vordering waarop het verzochte beslag betrekking heeft (vordering uit overeenkomst, onrechtmatige daad of overig), moet het verzoek aan bepaalde voorwaarden voldoen. Zo volgt uit de beslagsyllabus dat bij een onbetaalde factuur het factuuroverzicht en de aanmaningen moeten worden overgelegd. Bij een vordering uit onrechtmatige daad moet nader worden ingegaan op toerekenbaarheid, causaliteit en schade. De voorzieningenrechter verkrijgt van de schuldeiser zowel informatie over de positie van hemzelf als van de schuldenaar en zal op grond hiervan een belangenafweging maken. Ook kan de rechter ervoor kiezen de schuldenaar te horen. Het is dus wel mogelijk om meer informatie van de schuldenaar te verkrijgen, zolang dit er niet voor zorgt dat er een kans is dat de goederen niet meer aanwezig zijn op het moment van de beslaglegging. De rechter zal deze afweging telkens maken.

Vraag 8

Kunt u aangeven hoe vaak er een dergelijk conservatoir beslag wordt gelegd in de ons omringde landen, en de mate aangeven waarin dit in Nederland gebeurt? Kunt u daarnaast uiteenzetten op welke wijze in dit verband het beslagrecht in de ons omringende landen, waaronder in ieder geval Duitsland en Frankrijk, is geregeld?

Antwoord 8

Het is mij niet bekend hoe vaak er conservatoir beslag wordt gelegd in de ons omringende landen. Voor de mate waarin in Nederland conservatoir beslag wordt opgelegd, wordt verwezen naar het antwoord op vraag 2. In Duitsland kent men geen conservatoir beslag zoals in Nederland. In Duitsland heeft men de rechtsfiguur «Arrest», waarvan het effect vergelijkbaar is met conservatoir beslag. Deze procedure wordt zelden gebruikt in Duitsland, onder meer omdat de schuldeiser aannemelijk moet maken dat het vermogensbestanddeel zonder Arrest zou worden verduisterd. In Duitsland wordt vaker gebruik gemaakt van het «Mahnverfahren». Dit is een procedure om snel een executoriale titel te verkrijgen voor de inning van onbetwiste geldvorderingen. Bij deze procedure wordt de schuldenaar, net zoals bij het Arrest, niet gehoord. De schuldeiser kan op basis van de uitspraak vervolgens direct executoriaal beslag leggen. In Frankrijk kent men wel een conservatoir beslag dat vergelijkbaar is aan het Nederlandse conservatoir beslag. Zo wordt in Frankrijk de schuldenaar in beginsel niet gehoord, maar kan de rechter anders bepalen. Bij beslag op roerende zaken en beslag onder derden, zoals een bankbeslag, heeft het beslag een bewarend effect (zie W.H.Z. Westerhof, in «Conservatoir beslag in Europa; een kijkje over de grens», BER 2013/6 en «Conservatoir beslag in Europa; een kijkje over de grens» (deel II), BER 2015(6)).

Vraag 9, 10

Welke mogelijkheden ziet u om de positie van de beslagene en de beslaglegger meer in evenwicht te brengen in een conservatoir-beslagproces, althans te voorkomen dat beslagen bedrijven of organisaties door conservatoir beslag onevenredig worden belemmerd teneinde deel te kunnen blijven nemen aan het economisch verkeer?

Ziet u mogelijkheden beslagene het recht te geven om eerder in het proces gehoord te worden door de rechter, of de bewijslast op andere wijze te verdelen?

Antwoord 9, 10

Uit het antwoord op vraag 3 blijkt dat in de wet voor zowel de beslaglegger als de beslagene een aantal waarborgen is opgenomen. Zowel bij de beoordeling van een verzoek tot beslaglegging als bij een verzoek tot opheffing van een gelegd beslag maakt de voorzieningenrechter een afweging tussen de belangen van de beslaglegger en de beslagene. De rechter zal de mate van belemmering voor de beslagene om deel te nemen aan het economisch verkeer meenemen in zijn afweging. Ook heeft de voorzieningenrechter de mogelijkheid om de schuldenaar als belanghebbende te horen als de schuldeiser om een verlof tot conservatoir beslag heeft verzocht. Als de rechter dit nodig acht, kan de schuldenaar direct nadat het verzoek door de schuldeiser is gedaan, worden gehoord. Voor de bewijslast geldt dat de schuldeiser in het verzoek al moet ingaan op de verweren die door de schuldenaar zijn aangevoerd tegen de vordering. Ook moet in het verzoek worden beargumenteerd waarom beslag noodzakelijk is en waarom er is gekozen voor een bepaald beslagobject en of er niet een minder bezwarend beslagobject mogelijk is. Ik zie daarom geen noodzaak om de regels inzake het horen en de bewijslast aan te passen. Wel ben ik het ermee eens dat het niet wenselijk is dat beslag in sommige gevallen louter als pressiemiddel wordt gebruikt. Daarom heb ik een wetsvoorstel voor advies voorgelegd aan de Raad van State dat wettelijk verankert dat beslag niet louter als pressiemiddel mag worden gebruikt (zie ook het antwoord op vraag 4).